

ДІЯЛЬНІСТЬ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ, ЯК СУБ'ЄКТА ВЗАЄМОДІЇ, ЩО ЗДІЙСНЮЄ ЗАХОДИ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ, ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА ТА НАСИЛЬСТВА ЗА ОЗНАКОЮ СТАТІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

**МЕТОДИЧНИЙ ІНТЕНСИВ
ДЛЯ ЗАСТУПНИКІВ ДИРЕКТОРА З ВИХОВНОЇ РОБОТИ,
ПРАКТИЧНИХ
ПСИХОЛОГІВ, СОЦІАЛЬНИХ ПЕДАГОГІВ**

КОНСУЛЬТАНТ ЦПРПП НАТАЛЯ ГОБЕРЛАС

29.11.2024

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЩОДО ПОШИРЕННЯ БУЛІНГУ В ШКОЛАХ

В УКРАЇНІ **67%** ПІДЛІТКІВ ВІД 11 ДО 17 РОКІВ ЗАЗНАВАЛИ БУЛІНГУ АБО СТИКАЛИСЯ З ЦІЄЮ ПРОБЛЕМОЮ
(ЗГІДНО З ДАНИМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ЮНІСЕФ)

З ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ **КОЖЕН 4-Й УЧЕНЬ** В УКРАЇНІ ЗАЗНАВАВ БУЛІНГУ

- зазнавали булінгу - **51%** опитаних здобувачів освіти
- найвищий показник булінгу в обласних центрах - **34%**
- були свідками цькування, до якого були залучені працівники школи - **20%**
- були свідками цькування, до якого були залучені батьки - **15%**
- заклики не товаришувати з ними або іншими друзями - **26%**
- розпуск неправдивих чуток про них - **24%**
- отримання образливих онлайн-повідомлень - **21%**
- зовнішність - **29%** (35% дівчат та 27% хлопчиків)
- їхню поведінку (надто активну, надто сором'язливу чи нерішучу, надто несхожу на інших тощо) - **23%**
- їхній світогляд, відмінний від думки інших, - **22%**
- їхні вподобання чи хобі - **19%**

У **2023 році** в Україні відкрили **96 справ** про булінг у закладах освіти. Протягом останніх п'яти років їхня загальна кількість сягнула **614** (за даними Опендатаботу).

(дослідження «Булінг та толерантність у закладах освіти після 24 лютого 2022 року», взяли участь 14 728 дітей віком від 9 до 16 років)

МІЖВІДОМЧИЙ АЛГОРИТМ ВЗАЄМОДІЇ ЩОДО ПРЕВЕНЦІЇ ТА ПРОТИДІЇ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) (ЛИСТ МОН УКРАЇНИ ВІД 19.09.2024 №1/17118-24)

ПРЕВЕНЦІЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

- ✓ Міністерство освіти і науки України
- ✓ Місцеві органи управління освітою (засновники закладу освіти)
- ✓ **Заклади освіти**
- ✓ Національна поліція України. Підрозділи ювенальної превенції Національної поліції України
- ✓ Міністерство соціальної політики України
- ✓ Державна служба України у справах дітей
- ✓ Центри надання соціальних послуг / центри соціальних служб
- ✓ Громадські об'єднання (за згодою): беруть участь у навчанні працівників закладів загальної середньої освіти щодо методів запобігання та протидії проявам насильства та булінгу (цькування)

ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Суб'єктами реагування у разі настання випадку булінгу (цькування) в закладах освіти є:

- ✓ служба освітнього омбудсмена
- ✓ органи місцевого самоврядування
- ✓ засновник (засновники) закладів освіти або уповноважений ним (ними) орган
- ✓ **керівники та інші працівники закладів освіти**
- ✓ служби у справах дітей
- ✓ центри соціальних служб
- ✓ територіальні органи (підрозділи) Національної поліції України

ПРЕВЕНЦІЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Керівник закладу освіти:

- сприяє здоровому способу життя здобувачів освіти та працівників закладу освіти; забезпечує створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування);
- розробляє, затверджує та оприлюднює план заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу (цькуванню)

Соціальний педагог закладу освіти: сприяє попередженню конфліктних ситуацій, що виникають під час освітнього процесу; формуванню у здобувачів освіти відповідальної поведінки, культури здорового способу життя;

- здійснює розробку та проведення профілактичних, інформаційно-освітніх заходів у закладах освіти;
- інформує учасників освітнього процесу щодо контактних даних національної поліції, психологів, медиків, «гарячих ліній», куди вони можуть звертатися, якщо вони стали жертвами або свідками булінгу.

Практичний психолог закладу освіти: здійснює реалізацію розвивальних, профілактичних, просвітницьких, корекційних програм;

- сприяє попередженню будь-яких видів і форм насильства та конфліктів серед здобувачів освіти; формуванню у здобувачів освіти відповідальної та безпечної поведінки в ситуаціях ризику, навичок здорового способу життя.

Педагогічні працівники закладу освіти зобов'язані: сприяти розвитку здібностей здобувачів освіти, формуванню навичок здорового способу життя, дбати про їхнє фізичне і психічне здоров'я.

- захищати здобувачів освіти під час освітнього процесу від будь-яких форм фізичного та психологічного насильства, приниження честі та гідності, дискримінації за будь-якою ознакою.

ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ЗАПОБІГАННЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

Навчальна онлайн-гра з протидії насильству «КРОК»

Ознайомитися з функціоналом онлайн-гри можна за [посиланням. https://etcetera.org.ua/psychology/krok/](https://etcetera.org.ua/psychology/krok/)

(Гра та методичні матеріали до неї отримали у 2024 році гриф Міністерства освіти і науки України «Схвалено для використання в освітньому процесі»)

Настільна карткова ігрова методика «Коло безпеки»

ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

АЛГОРИТМ ДІЙ КЕРІВНИКА ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

- ❖ повідомляє невідкладно у строк, що не перевищує однієї доби, ПИСЬМОВО територіальний орган (підрозділ) Національної поліції України, принаймні одного з батьків або інших законних представників малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування);
- ❖ розглядає усні та письмові заяви (скарги, повідомлення) про випадки булінгу (цькування) та видає рішення про проведення розслідування; скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу (цькування) не пізніше ніж упродовж трьох робочих днів з дня отримання заяви або повідомлення для прийняття рішення за результатами проведеного розслідування та вживає відповідних заходів реагування;
- ❖ викликає за потреби бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- ❖ повідомляє ССД з метою вирішення питання щодо соціального захисту малолітньої чи неповнолітньої особи, яка стала стороною булінгу (цькування), з'ясування причин, які призвели до випадку булінгу (цькування) та вжиття заходів для усунення таких причин;
- ❖ повідомляє МЦСС з метою здійснення оцінки потреб сторін булінгу (цькування), визначення соціальних послуг та методів соціальної роботи, забезпечення психологічної підтримки та надання соціальних послуг на рівні громади;
- ❖ забезпечує виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу (цькування).

ПРОТИДІЯ БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ)

АЛГОРИТМИ ДІЙ ПРАЦІВНИКІВ ЗАКЛАДУ ОСВІТИ

Соціальний педагог

- ❖ бере участь у наданні допомоги постраждалим від насильства та іншим сторонам булінгу;
- ❖ сприяє захисту прав здобувачів освіти від будь-яких видів і форм насильства, представляє їхні інтереси у правоохоронних і судових органах тощо.

Практичний психолог

- ❖ здійснює роботу з постраждалими від насильства дітьми;
- ❖ формує небайдужого ставлення здобувачів освіти до постраждалих дітей

Педагогічні працівники зобов'язані:

- ❖ повідомляти керівництво закладу освіти про факти булінгу (цькування) стосовно здобувачів освіти, педагогічних, інших осіб, які залучаються до освітнього процесу, свідком якого вони були особисто або інформацію про які отримали від інших осіб;
- ❖ вживати невідкладні заходи для припинення небезпечного впливу;
- ❖ надавати за потреби домедичну допомогу та викликати бригаду екстреної (швидкої) медичної допомоги для надання екстреної медичної допомоги;
- ❖ звертатися (за потреби) до територіальних органів (підрозділів) Національної поліції України.

СУПРОВІД СТОРІН БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) З МЕТОЮ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ

Заходи виховного впливу реалізуються:

➤ педагогічними працівниками закладу освіти

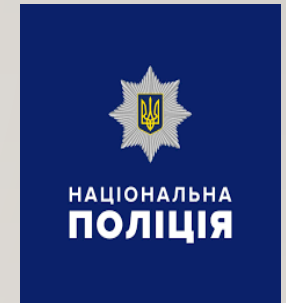
➤ фахівцями служби у справах дітей

➤ фахівцями центру надання соціальних послуг / центру соціальних служб

➤ територіальними органами (підрозділів) Національної поліції України

➤ залученням необхідних фахівців із надання правової, психологічної, соціальної та іншої допомоги

➤ іншими суб'єктами реагування на випадки булінгу (цькування)

СУПРОВІД СТОРІН БУЛІНГУ (ЦЬКУВАННЯ) З МЕТОЮ ВИХОВНОГО ВПЛИВУ

Практичний психолог та соціальний педагог здійснюють **психологічний та соціально-педагогічний супровід** застосування заходів виховного впливу у класі, в якому стався випадок булінгу (цькування), зокрема:

- **діагностику** рівня психологічної безпеки та аналіз її динаміки
- **розробку програми реабілітації** для потерпілого (жертви) та її реалізацію із залученням батьків або інших законних представників малолітньої або неповнолітньої особи
- **розробку корекційної програми для кривдника** (булера) та її реалізацію із залученням батьків або інших законних представників малолітньої або неповнолітньої особи
- **консультативну допомогу** всім учасникам освітнього процесу

У разі відсутності практичного психолога та соціального педагога в закладі освіти **супровід застосування заходів виховного впливу** у класі, в якому стався випадок булінгу (цькування), здійснюють працівники служби у справах дітей та центру соціальних служб у випадку їх наявності на території громади.

КІЛЬКІСТЬ ВИПАДКІВ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

Від початку 2024 року в Україні відкрили **8185** кримінальних **проваджень**, пов'язаних із домашнім насиллям. Це на 80% більше, ніж у 2023 році (за даними начальниці відділу протидії домашньому насильству Офісу Генерального прокурора Ірини Шурхно)

- Станом **на жовтень 2024 року** постраждалими від домашнього насилля вважають понад **5 тисяч осіб**, більшість з них – жінки та діти.
- **На перше півріччя 2024 року** українці повідомляли про випадки домашнього насилля **97 тисяч разів** (за даними Уповноваженого з прав людини Дмитра Лубінця)

АЛГОРИТМ ДІЙ У РАЗІ ВІЯВЛЕННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА

- **Надання інформації** керівнику закладу освіти про виявлення факту домашнього насильства або загрози його вчинення.
- **Фіксація інформації в журналі** реєстрації фактів виявлення (звернення) про вчинення домашнього насильства.
- Вжиття заходів щодо **надання медичної допомоги** постраждалій особі (у разі потреби).
- **Якщо постраждала – доросла особа** і в неї є тілесні ушкодження кримінального характеру, то заклад надає протягом доби інформацію до **Національної поліції**.
- **Якщо постраждалою особою та/або кривдником є дитина**, то заклад протягом доби **письмово повідомляє Національну поліцію та службу у справах дітей**.

КУДИ ЗВЕРТАТИСЯ У ВИПАДКУ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ?

ПОСТРАЖДАЛІ ВІД ДОМАШНЬОГО НАСИЛЛЯ МОЖУТЬ ЗВЕРНУТИСЯ ПО ДОПОМОГУ ДО ПОЛІЦІЇ АБО НА СПЕЦІАЛЬНІ ГАРЯЧІ ЛІНІЇ

- **15-47** – урядова гаряча лінія із запобігання домашньому насильству
- **116-123** (для дзвінків з мобільного) та **0800-500-335** (зі стаціонарного) – національна гаряча лінія із запобігання домашньому насильству, торгівлі людьми та гендерній дискримінації
- **116-111** (для дзвінків з мобільного) або **0-800-500-225** (зі стаціонарного) – національна гаряча лінія для дітей та молоді
- **0-800-213-103** – контактний центр системи безоплатної правничої допомоги